This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

भ:॥अभिगम्यमहादेवसर्वशास्त्रविसारदम भविष्यदर्थबोधायपश्चपक्षीप्र
।स्त्रसारेणलोकेकालत्रयंप्रति वलाचलत्वानिर्दृश्यसर्वकार्य्येषुनिश्चितम २ श्रा
न्तोसावधानत:। यद्यत्करोतिकर्म्माणितत्तत्सर्वं विचारयेत ३ ललाटपुत्राश्च
।थोदरे करोविन्द्रोपचिन्ताचशत्रुचिन्ताचगुह्यके ४ अरु चिन्ताभवेत्पादेभ
भ्रद्वारंपद्मिरूपंचदिग्देवतदिनानिच ५ कालवर्णपलंभेत्रं धातुलि द्वाद
लग्नेनप्रथमाद्वारतो भवेत ६ ज्ञातव्याचेष्टयाचेतिखगनांगतिरुत्तम
तंकल्पनादिभि. ७ चिंतितव्यानिवंद्यते स्वरेषुवर्णकेस्त्रमात यस्यना

KKSU LIBRARY RAMTEK 441 106 M-1267 Dist Nagpur

Accession No. ~~10192~~ M1267
Title :- भाव ...
पत्र (11)

Checked 2012

(1)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

४ ९ स्वरमा॥ ८॥नुच्यते ८ अकारादिस्वराणांचपञ्चानांचविचारयेत नन्दाभद्राजयारिक्ताप्
र्थंयस्स्मृता ९ क्षितिः प्रागमरेज्पश्चन्न संदक्षिणदिम्भग. वन्हिपंचाधरामुन र्घायुश्चन्द्रमनुत
ग गनंच चतुष्कोणमध्येसर्पसुनस्क्रमात क्षितिवृष्यानलं विस्नुस्तथारूद्रोहुताशनः११ ईश्वरोप
वस्मथाकाशोमहेश्वरः। इति वारग्रहाः पद्मी अश्विन्यादिपंचमोरू८ः आद्रादिषष्ठ पिंगलाः उत्तरादिषष्ठ
कंस्यात ज्येष्ठादिपंचकुर्कुट:१२ वस्वादिपंचमामूरोपिड. अण ह्वारकेहीनानककादिश्चविन्यसेत स्वरादिप
चतारकाः नेरूढाचाश्विनीपूर्वात्पंचनक्षत्रमुच्यते ततस्क्रमादिषड्विश्चपञ्चपञ्चततः परम् प्राकेन्यनेः
पिङ्गलीयाम्पपश्चिकाकनुच्यते उत्तरेताम्रचूडश्चकालापिपंचमस्तथा श्पेनोग्नौ तुतक्षोह्लोवैपिङ्

(2)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

शेपेनोग्नौतुनथोहोवैपिङ्गलीयाम्येनैऋतौ॥वायसः
लीयाम्पेपश्चिकावनुच्यते॥उत्तरेताम्रचूडश्चकालापिपंचमस्तथा॥शेपेनोग्नौतुनथोहोवैपिङ्गलीयाम्येनैऋतौ॥वायसः
पश्चिमेवायौइशानोत्तरकुर्कुटः॥मध्यमेनीलकण्ठश्चदिग्द्रव्यस्थिरनिश्चयः॥अकारश्श्येनसंज्ञश्चइकारःपिङ्ग
लस्तथा॥उकारोवायसश्चैवएकारस्ताम्रशेखरः॥ओकारोनीलकण्ठश्चएवंराशिस्वरास्स्मृताः॥अकारोमेषसिंहा
लिइकन्यायुग्मकुर्कुटाः॥उकारोधनुमीनौचएकारश्चतुलावृषौ॥ओकारोमृगकुम्भौचइत्येतेराशिपाल
नेरुढःश्चधनुमीनौपिङ्गलीचतुलावृषौ॥काकोवैवृश्चिकोमेषताम्रचूडश्चकुर्कुटाः।मयूरश्चधनुस्के
कुम्भेवैपक्षीराशिपः।प्रथमेरविभौमौचाद्वितीयेचन्द्रचन्द्रजौ॥तृतीयेगुरुवारश्चचतुर्थेभृगुवासरे।पं
ारश्चपश्चिमेऋमशोदिशाम॥श्येनोकभौमौरविजश्चकाकः।शिखीभृगोकुर्कुयोद्वसोमौ॥नावश्यति

(3)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

स्मपद्देसूप्याद८ ...ट् घटिकाप्रमाणम्॥ नुक्रौमयूरकुञ्चकुक्कुटौ वर्त्तमानकः॥२५॥ चालिमुकश्येन राटस्पान्द

विष्यत्कालवाचकौ॥ श्येनो हिरण्यवर्णश्च पिंगलीशुक्लवर्णकः॥ काको रक्तेतिरक्तश्च कुक्कुटश्श्यामलशिखी॥

श्येनो नरोगलोकुद्दौ वायसश्चित्रवर्णकः॥ कुक्कुट स्त्रीपुमानेनशिखंडिकुटिलेक्षणः॥ श्येनकुद्दौ द्विजश्रेष्ठौ

महीपालस्तुवायसः॥ ताम्रचूडोवनिकशूद्रः नीलकण्ठश्चशंकरः॥ श्येनो मुखं कण्ठकुद्दो द्विजश्रेष्ठः कदा

चत्तस्तु वायसः। कुक्कुटः षष्ठभागश्च शिखीपार्श्वयुगः क्रमात्। काकपिङ्गली को वलीयान्सर्वेभ्यस्तस्मा

त्श्येनो ऽतिदुर्बलः। कुक्कुटो दुर्बलस्ताभ्यां पिङ्गस्तेभ्यस्तनुनकः॥ तेभ्यःशिखी दुर्बलश्च पक्षीनांवलनिर्णयः

वलीमयूरात्कुञ्चश्चताम्रचूडस्ततोवली त्रयेभ्यः वलवान्श्येनश्चतुर्णां वायसो वली। मित्रो वयूरश्येनाख्यौ

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

शत्रूवायसकुकुटौ ॥ सुहृदः पिङ्गलीश्येनोमयूरास्तुशिखरौ ॥ श्येनपिङ्गलयोश्शत्रुस्ताम्रचूडो नसंशयः ॥ नवतश्श्ये
नकाको ताम्रचूडस्यविद्विषो ॥ शिखीकपीलयोर्मित्रः श्येनकाकौरिपूशिखेः ॥ नीलकण्ठस्यसुहृदौ पिङ्गलीकु
कुटाविमौ ३५ काकस्यशत्रवो नित्यं पिंगलीश्येनकुर्कुटः कुकुटस्यरिपूनित्यं सर्वदाश्येनवायसौः ॥ श्येनेमूलेतथा
कुञ्जौ जीवेधातुश्चवायसः कुकुटो जीवमूलौ च धातुमूलेभुजङ्गमक ३७ ॥ नन्द्यकेः वलोकितेजीवोप्य धोदृष्ट्वातु
मूलकम् ॥ धातुश्चसमदृष्टेतिदृतचेष्टेतिलक्षणं ३८ चतुःपादः पिङ्गलीस्यात्द्विपादौश्येनवायसौ ॥ ताम्रचूडा
नखीशङ्खीशिखण्डिपक्षीवृन्दकम् ॥ ३९ ॥ शुक्रेचन्द्रेस्वरस्यवल्लीलतामन्दे बुधेगुच्छ ॥ पत्रंगुरौ फलं सूर्येमूलं भौ
मेत्वचेकुजौ ४० शुक्रचन्द्रेनवेद्रौप्यं बुधेस्वर्णमुदाहृतं गुरोरत्नंयुतंहेमं सूर्येमौक्तिकमुच्यते ॥ ४१ नौमेत्ता ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

म्रशनौ लौहं वाराणां मुदयस्क्रमात ॥ दिक्पक्षी कार्यरूपं स्यात प्रश्नपक्षी फलप्रदः ४२ यात्रायां लग्नपक्षी स्यात्स
र्वकार्ये कालपक्षिणः । अक्षरे पक्षी मूलं च दिग्दैवतबलानि च ४३ यस्य वारस्य यः पक्षी न मादौ गणयेद्बुधः ॥
ज्ञातव्यं च प्रयत्नेन शुक्लकृष्णप्रभेदतः ४४ शुक्लपक्षस्य दिवसे कृष्णपक्षस्य यामिनी । दिवस शुक्लपक्षस्य कृष्णप
क्षनिशासु च ४५ । आदित्यावासरे श्येना गुरौ तद्वच्च पिंगली । शनौ काकश्च विज्ञेयः कुक्कुटं बुधसोमयोः ४६
शुक्रे मयूर एवं स्यात् शुक्ले चैव विहङ्गमाः ॥ एवं हि शुक्लपक्षस्य केवलं पक्षिभेदतः ४७ सूत्राणि कथयिष्यामि पंच
पंचयथाक्रमम् । पक्षयोरुभयोर्ज्ञात्वा वर्द्धये च पंच पक्षिणां ४८ दिवारात्रौ कृष्णशुक्ले नाडीभिः प्रकीर्त्तिताः ॥
भोजनं गमनं राज्यं निद्रामृत्युमेव च ४९ गणयेत् कालपक्षादौ यावदुक्तं खगाविधः । श्येनश्च भोजकः कुभौ

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

८

दीजमाह ॥ अथश्येनोभोक्तावायसस्य गत्वा भूमिपनिशिषी। स्वम्नावस्थांगतः कुक्कोमतकस्ताम्रशेखरः ॥ काको
भोक्ता मयूरश्वगन्तापिंगलकोनपः। ताम्रचूडशयानश्चमत्युः श्येनपाणिणः मयूरेभोक्तमायाते कुक्कोगम
नमाप्नुयात् ॥ राज्यभाक्कुक्कुटश्श्येनः शायीकाकोमतिस्तथा ॥ कुक्कोभोक्ताकुक्कुटश्चगते श्येनोनृपो भवे
त् निद्रावस्थांगतः काकोशिखिणोमत्युमादिशेत्। कुक्कुटोभोगमायाते गमनः श्येनपक्षिणः। काकोराज्यं
शिखीशायी पिंगलीमतकस्तदा ॥ ५ ॥ श्येनश्चप्रथमंभुक्ते ततः काकस्ततश्शिषी ॥ ततः कुक्कस्ततस्ताम्रचूडपक्षी
शितेस्क्रमात्। ६ ॥ कुक्कुकुक्कुटवुधेवदेपशक्रकलमप्रभेदतः ॥ एवंवहुप्रकारेणकलपक्षस्य लक्षणम् ॥ ८ ॥
१ रविभौमश्च भेरूढेमयूरोवायसः पदयावुध। शिखीशुक्रेकाककुक्कोगुरौतथा ॥ ७ ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथक्रमपञ्चसूत्राणि॥ अनुमेदित्ये १ नमेदित्ये २ अमित्येचतु ३ प्रन्येवजुहो ४ एवंजुहोति ५ अथफलम्॥ मुक्तोद
येयदाप्रपृच्छेलाभार्थेस्वल्पलाभदः॥ रुजार्थेतिरोगंचगमनेहानिःरणेक्षयः। गमनोदयवेलायांमूर्द्धला
नप्रजायते॥ रुजानाशोजयोयुध्देयात्रासर्वस्यासिध्दिदा॥ राज्योदयेभवेद्राज्यंक्लेशच्छेदंचतत्क्षणात्॥ संग्रामे
शत्रुहानिश्चयात्राचसफलाभवेत्। निद्रोदयेनलाभस्याक्लेशानांक्लेशवर्ध्दनम्॥ संग्रामेभङ्गमायातियात्रा
यांननिवर्त्तते॥५॥ मृत्यूदयेयदादूतःपृच्छतिस्वप्रयोजनम्॥ सर्वत्रमृत्युतुल्यंहियुध्देहानिसंभमुद्र॥५॥
मुक्तेतिहासोगमनेचपञ्चेराज्येदिवानिनयेचसुप्तः। मृत्युंचवर्षेताशकुनाख्ययावत्कालप्रमाणंमुनयोवदंति
॥६॥ पूर्ववाक्यंस्वरंज्ञेयंस्वरपञ्चीविचारयेत्॥ वस्त्राभरणरत्नानिशुभलेख्यातुवंधुषु॥७॥ गमनंप्राकततः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

कुर्य्यान्दुन्क्रिपक्षीविचारयेत॥पुरग्रामप्रवेशंचगमनंचकलहंतथा॥८॥मनश्वांचल्पमान्दोल्पगमनेतुविचारयेत
॥पुरग्रामंप्रवेशंचगमनंचकलहंतथा॥ ९ जन्मान्तरंरोगीजनस्यमुक्तंकरेणतिथ्याभूमिशेषितन्वै।कुत्री
३ षु५ शेषगतरुक्वद्वि२वद४ षट्के ६ सुनुकस्वेशतिमत्युर्नयात१० अर्थेलाभंसदालाभंराज्यपक्षिविचारये
त।शोकवार्त्तामहाभीतिर्वन्धुनाशंधनक्षयम॥११ अभीष्टंतरुणीसौख्यंनिद्रापक्षीविचारयेत॥शोकवा
र्त्तामहाभीतिर्वन्धुनाशंधनक्षयम१२ संग्रामेमरणंचैवचिन्तयेन्मतपक्षिणः संग्रामेश्पनकुर्ज्ञौतुवा
यसेवन्धुमाप्नुयात१३ कुकुटपरदेशंतुपरग्रामेतथांशिखी।शिखीकुक्कुस्तुदशाहस्तेचवत्कौचकुकुट:
१४॥द्विक्रोशेचतथाकाकः श्येनः क्रोशेचतन्मतः।मयूरोभोजनश्चेतितथैवक्रोडरानिश्चयम१५ सत्पूछ्या।

७

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

स्तथा दत्तो पंच पक्षी विचारयेत् ॥ इति सम्पूर्णम् ॥ तेषां वचनमाकर्ण्य पुनिर्जगाद महेश्वरः ॥ त्रिकालज्ञानबोधार्थं पंचपक्षी प्रकाश्यते ॥१॥ ऊर्ध्वदृष्टिर्भवेज्जीवस्त्वधोदृष्टिस्तु मूलकम् ॥ समदृष्टिर्भवेद्धातुरिति चिन्ताप्रभेदतः ॥२॥ अहिपुरतो ॥१॥ गोकपुरे । एकोनरिपु । उपेन्द्रो हरिः । विल्लुलोकः । श्येनापि कुलकाककुर्कुटमयूराः ५॥ अनुमोदिते नन्मोदिते आमिदिते वायुरत्पवंजुहो ॥ एवमुक्तेपि । दण्डप्रमाणं १ पलानि १२ भोग्यानि एकं तस्मध्ये १ पलानि १४ जीवमूल २० धातुः १३ धातुमूलजीव १६ मूलजीवधातुः २ एकदण्डपलानि ६ विपलानि ५० दण्डप्रमाणं ३ नतिनवि २० शंवला भोग्यदशदण्डमध्ये प्रथमे भोग्य ३ जीवमूलधातुः ॥ धातुमूलजीवः ॥१॥ मूलजीव २ धातुः ३। त्रैलोक्यम्बस्तु कथयति नान्न संदेहस्स

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

१ एववक्तानास्तिद्वितीयसराचराद्रितदेशेतिकथयतियघद्देदितिमतीतंतत्सर्वंमिथ्यानभवतिइतिस
: इतिश्रीशिवभाषितप्रस्नवरेपत्रपद्धीसमाप्तागात ॥ चन्द्रकराङ्कधरामितेवर्षेविक्रमसंशके मा
शुक्ले पूर्णिमायांतुलसीदत्तोलिखन्निशि १ काश्यपान्वेपुस्तकंदृष्ट्वातुलसीदत्तोलिखत्द्दतो प्रणम्यशि
ष्विक्रमलेतज्ञनानांहितंशिशोर्वा २ ॥ श्रीविश्वेश्वरार्प्पणमस्तु ॥

K K S U LIBRARY
RAMTEK
441 106
M-1267
Dist Nagpur

(11)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

[OrderDescription]
,CREATED=21.10.20 12:02
,TRANSFERRED=2020/10/21 at 12:04:20
,PAGES=11
,TYPE=STD
,NAME=S0004287
,Book Name=M-1267-BHAV KULUHAL
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection